

gemeente Twenterand

2024

Economisch sterk met een sociaal kloppend hart

Gemeente Twenterand

Startnotitie voor de Omgevingsvisie 2.0

Inhoudsopgave

3 Waar gaat deze startnotitie over?

Brede Welvaart als keuze 5

7 Wat staat Brede Welvaart in de weg?

Bevolkingsontwikkelingen in Twenterand 9

13 Voldoende woningen

Wat voor gemeente wil Twenterand zijn? 14

16 De Omgevingsvisie 2.0

Waar gaat deze startnotitie over?

De kern van dit document in één oogopslag

Deze notitie is begonnen met de vraag wat de gemeente onder een economisch sterk Twenterand verstaat. Veel mensen denken bij economische groei aan financiële groei. Hoe meer financiële waarde er in omloop is, des te meer welvaart dit de samenleving oplevert. Tot een zeker welvaartsniveau is dat ook zo, maar op een bepaald moment betekent financiële groei niet automatisch méér geluk.
In onze samenleving, waar al een hoog welvaartsniveau bereikt is, zijn we ons ervan bewust dat financiële groei ook negatieve effecten kan hebben op de leefbaarheid. Zo kan een te hoge werkdruk negatieve gevolgen hebben voor onze gezondheid, geluidhinder voor ons woongenot en heeft vervuiling een negatief effect op de natuur. Zaken die net zo goed van waarde zijn, alleen zijn ze minder gemakkelijk uit te drukken in financiële waarde.

Binnen het economisch domein wordt daarom steeds vaker geadviseerd om vanuit een breder perspectief naar economie te kijken, zodat dit ook daadwerkelijk leidt tot dat wat mensen van waarde vinden. We noemen dit Brede Welvaart. Brede Welvaart gaat over het welzijn van mensen, over de kwaliteit van het leven hier en nu.

Op 27 maart 2023 brachten de Raad voor de Leefomgeving en Infrastructuur (RLi), de Raad voor Volksgezondheid & Samenleving (RVS) en de Raad voor het Openbaar Bestuur (ROB) het advies ‘Elke regio telt!’ uit. In het adviesrapport beschrijven de makers wat de impact op een samenleving is als voorzieningen verdwijnen. Denk daarbij aan het ontbreken van betaalbare woningen voor starters, het verdwijnen van basisscholen door te weinig leerlingen en het verdwijnen van zorgvoorzieningen door centralisatie. Een goed voorzieningenniveau verhoogt de Brede Welvaart en heeft aantrekkingskracht op jonge gezinnen, ondernemers en investeerders. Om deze voorzieningen te behouden is een zekere bevolkingsomvang noodzakelijk. Voor Twenterand is het daarom belangrijk om in te zetten op een gematigde bevolkingsgroei. Zo bereiken wij een economisch sterk Twenterand!

Waarom verwerken we dit in de Omgevingsvisie?
Dit document is begonnen als een startnotitie voor de economische visie van Twenterand. De uitkomst, het realiseren van een gematigde bevolkingsgroei, heeft impact op vele beleidsterreinen. Op wonen, maar ook op verkeer, energievoorzieningen, detailhandel, landbouw en recreatie bijvoorbeeld.

Ook met het sociaal domein zijn er verbanden. In de Integrale Beleidsnota (IBN) van het Sociaal Domein wordt een nadrukkelijk verband gelegd tussen een gezonde samenleving en een gezonde economie: *"... een gezonde economie én samenleving dragen bij aan een financieel gezond Twenterand en daarmee wordt de (zware) druk op de gemeentebegroting, ook vanwege het sociaal domein, in onze optiek verminderd. Het verband tussen economie en sociaal wordt hiermee zichtbaar."*[1]

Door de betrokkenheid van al deze beleidsvelden is de Omgevingsvisie een logische keuze om de doelstelling van gematigde bevolkingsgroei verder in uit te werken. De Omgevingsvisie 2.0 gaat tenslotte over strategische, lange-termijnkeuzes en is bovendien een wettelijke verplichting waar alle gemeenten in Nederland vanaf 1 januari 2027 over moeten beschikken. Deze startnotitie zorgt voor een begin door vanuit een breed perspectief te benoemen wat wij als gemeente van waarde vinden en wat we nastreven: een economisch sterk Twenterand met een sociaal kloppend hart!

[1] Uit: Integrale Beleidsnota (IBN) Sociaal Domein 2023-2026, gemeente Twenterand, pag. 11

Brede Welvaart als keuze

De huidige coalitie heeft vanaf haar begin gekozen voor een sterk economisch én sociaal profiel, wat zich vertaalt in de slogan: *"Twenterand: economisch sterk met een sociaal kloppend hart".* In het collegeprogramma is hier met een toekomstbeeld voor Twenterand nadere invulling aan gegeven: *"Mensen verblijven graag in Twenterand door de goede voorzieningen. Ook komen mensen er graag als toerist of om zich er met hun bedrijf te vestigen. Er is een bloeiende detailhandel, elke kern heeft een eigen karakter en ontwikkelt haar eigen kracht. Er is bedrijvigheid en een sterke agrarische sector waarin ondernemersgeest en duurzaamheid op maat zijn gecombineerd."*[2]

In het collegeprogramma is vervolgens opgenomen hier een brede economische visie voor te ontwikkelen met economische groei als basis. Daar worden nadrukkelijk de volgende beleidsvelden bij betrokken: woningbouw, de duurzame transitie van het landelijk gebied, een gezonde mix van bedrijven die minder kwetsbaar is voor conjuncturele schommelingen, het aantrekken van beroepsbevolking, het actualiseren van centrumvisies en de ontwikkeling van het ondernemershuis en toerisme.[3]

Opvallend hierbij is de brede reikwijdte aan beleidsvelden, wat tegelijkertijd heel passend is bij de ontwikkelingen binnen het economisch domein. Steeds vaker wordt aandacht gevraagd voor het verhogen van de kwaliteit van leven. Dit is niet vanzelfsprekend, omdat in een meer klassiek perspectief over economie er uitsluitend wordt gekeken naar variabelen van financiële aard. Die financiële waarde kan bijvoorbeeld uitgedrukt worden in het Bruto Binnenlands Product (BBP), consumptie door huishoudens, investeringen, inkomsten uit loonarbeid en ondernemerschap, etc. Vanzelfsprekend zijn dit prima economische indicatoren, maar zij zijn vooral kwantitatief van aard. Zoals eerder gezegd, op een bepaald moment betekent financiële groei niet automatisch méér geluk. Er wordt daarom binnen het economisch domein steeds vaker geadviseerd om naar de Brede Welvaart te kijken. Om te meten in hoeverre de economie ook daadwerkelijk leidt tot datgene wat mensen van waarde vinden. Daarmee wordt niet alleen kwantitatief naar zaken gekeken, maar ook kwalitatief.

> ***"op een bepaald moment betekent financiële groei niet automatisch méér geluk"***

[2] *Collegeprogramma 2023-2026, gemeente Twenterand, pag. 1*
[3] *Collegeprogramma 2023-2026, gemeente Twenterand, pag. 2*

Een voorbeeld: niet alleen de hoeveelheid banen is van belang, maar ook welk type banen gewenst zijn en welke niet. Naast direct economische aspecten kan ook gekeken worden naar gezondheid, persoonlijke ontwikkeling, werk-privébalans, maatschappelijke betrokkenheid, huisvesting, veiligheid en milieu. Kortom, de kwaliteit van leven.

Die Brede Welvaartgedachte past bij de titel van het coalitieakkoord 2022-2026 'In elke kern: voor elkaar!'. Deze gedachte sluit ook aan bij het antwoord dat ondernemers bij de ontwikkeling van de huidige economische visie gaven op de vraag wanneer zij het ondernemersklimaat op zijn mooist vinden. Opvallend was dat er een breed antwoord werd gegeven, waarbij het voor hen niet alleen om het ondernemersklimaat gaat, maar ook om een aantrekkelijke leefomgeving waar het prettig en rustig wonen is en waar de huisvesting en het cultureel aanbod goed zijn.

Dit sluit ook aan bij de Regio Twente waarbij sinds 2021 steeds meer bedrijven en gemeenten zijn gaan werken met het 'Bruto Twents Geluk'.[4]

> ***"Binnen het economisch domein wordt daarom steeds vaker geadviseerd naar de Brede Welvaart te kijken, om te meten in hoeverre de economie ook daadwerkelijk leidt tot datgene wat mensen van waarde vinden."***

Wat betekent Brede Welvaart?

Brede Welvaart gaat over goed wonen, werken en leven. Daar is geld voor nodig, maar ook wat je daarmee realiseert. Het draait er niet alleen om dát Twenteranders een huis hebben, maar ook dat het een fijn huis is. Een groene omgeving, voldoende aanwezigheid van parkeerplaatsen, speeltuinen en hondenuitlaatplaatsen zijn daar bijvoorbeeld van invloed op.

Voor 'werken' geldt hetzelfde principe. Het gaat niet alleen om een goed inkomen, maar ook om ontwikkel-mogelijkheden. Sommige economische activiteiten geven de samenleving per saldo meer overlast. Bijvoorbeeld door verkeersdrukte, milieuververvuiling of een gevoel van onveiligheid.

Daarom is het van belang niet alleen te kijken naar de financiële ontwikkeling die onze inwoners en ondernemers doormaken, maar ook of dit in balans is met andere zaken die we van waarde vinden. Denk daarbij aan gezondheid, persoonlijke ontwikkeling, werk-privébalans, maatschappelijke betrokkenheid, huisvesting, veiligheid en milieu.

[4] www.brutotwentsgeluk.nl

Wat staat Brede Welvaart in de weg?

De aandacht voor Brede Welvaart is er niet voor niets. Steeds vaker gaat het in het publieke debat over het begrip leefbaarheid. Of het nu gaat om de effecten van de hoge huizenprijzen, het hoge aantal migranten of de stikstofcrisis op het landelijk gebied en de natuur, in veel regio's in Nederland spelen thema's die de leefbaarheid onder druk zetten. De regionale verschillen in Brede Welvaart in Nederland zijn groot en nemen verder toe. Vanuit die achtergrond brachten de RLi, de RVS en de ROB het advies 'Elke regio telt!' uit.

Een belangrijke constatering uit dit rapport is dat in de regio's buiten de economische kerngebieden in Nederland, zoals de Randstad en de regio Eindhoven, steeds vaker essentiële voorzieningen onder druk staan: *" ..basisscholen gaan dicht, huisartsenpraktijken verdwijnen, winkels sluiten hun deuren, bushaltes worden opgeheven, etc. Dit leidt in diverse regio's tot achterstanden. Dit betreft onder meer verschillen in gezondheid (de gemiddelde levensverwachting is in sommige gebieden in Nederland zeven jaar lager dan elders) en de hoogte van het gemiddelde inkomen. Ook is de beschikbaarheid van culturele voorzieningen, openbaar vervoer en ontmoetingsplekken in bepaalde regio's onder de maat."*[5]

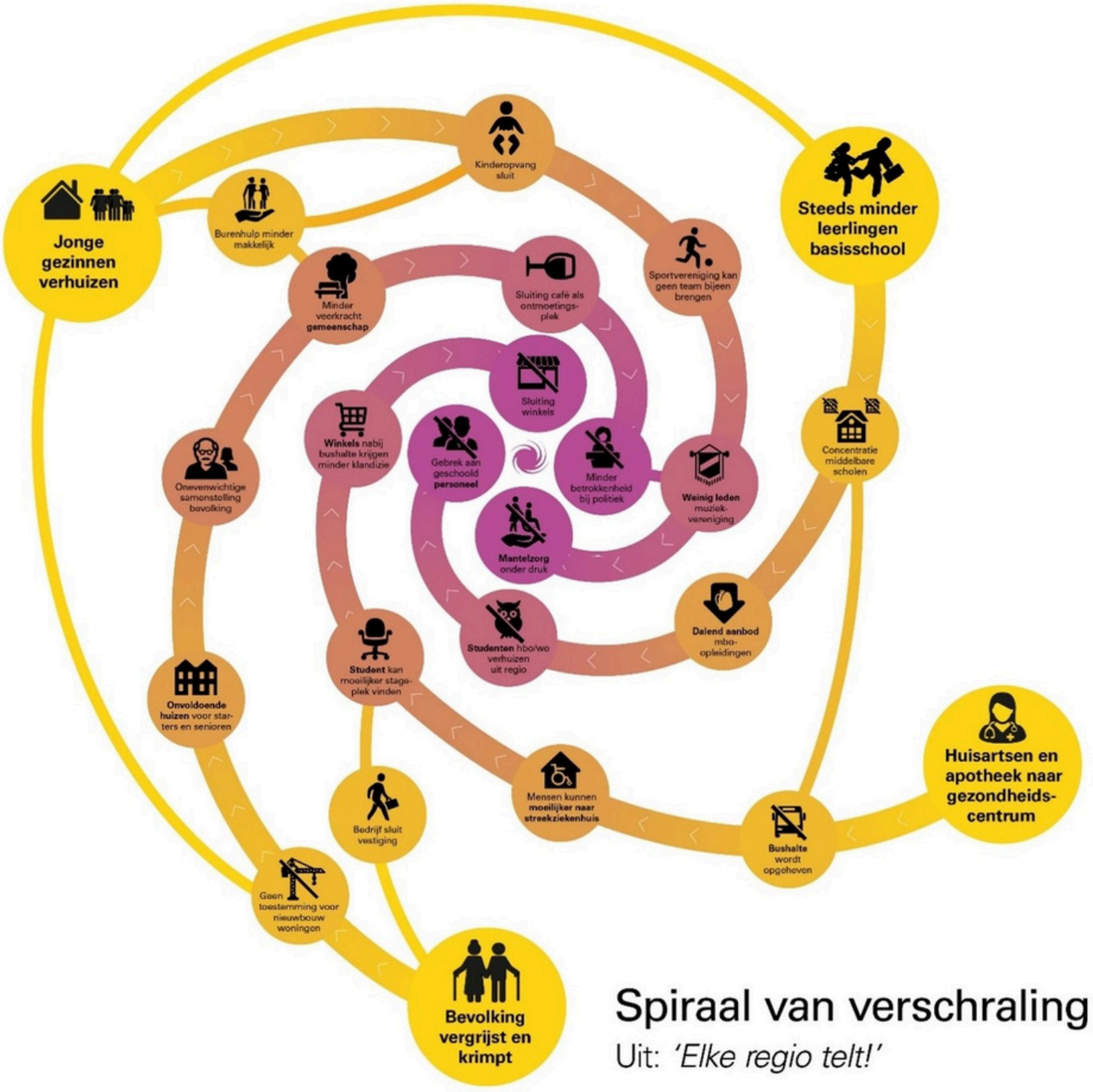
Het rapport ziet dat voorzieningen onderling afhankelijk zijn van elkaar en daarmee aan elkaar verbonden. Het wegvallen van de ene voorziening heeft negatieve impact op andere voorzieningen. Onvoldoende woningaanbod voor starters en senioren leidt tot een onevenwichtige samenstelling van de bevolking. Jonge gezinnen verhuizen waardoor basisscholen steeds minder leerlingen krijgen en verenigingen minder leden. Het rapport noemt dit de 'Spiraal van verschraling' (zie figuur 1, op de volgende pagina).

Wat we weten is dat de samenleving in principe niet wil inleveren op de kwaliteit van voorzieningen. Hoge kwaliteit, betekent hoge kosten. Tegelijkertijd is er een toenemende vraag en schaarste op de arbeidsmarkt. Neem de zorg als voorbeeld. Door schaarste is het nodig de zorg slimmer en efficiënter te organiseren. De Rijksoverheid maakt afwegingen over de kwaliteit en efficiëntie van (semi)publieke diensten. Dat leidt in dunnerbevolkte regio's tot een concentratie van zorgvoorzieningen. Het gevolg is dat inwoners vaak verder moeten reizen en mensen verhuizen naar plaatsen waar meer voorzieningen zijn.

In gebieden met een lagere bevolkingsdichtheid is minder economisch draagvlak voor voorzieningen. Het wegvallen van voorzieningen zorgt ervoor dat mensen verhuizen naar gebieden met meer voorzieningen en zo worden economisch sterke regio's steeds sterker en economisch zwakkere regio's steeds zwakker. Voor deze ongewenste ontwikkeling wordt steeds meer politieke aandacht gevraagd, maar een feit is dat bevolkingsgroei een belangrijke factor is voor het behoud of versterken van het voorzieningenniveau en daarmee voor Brede Welvaart. Daarom is het van belang nader in te gaan op de verwachtingen van de bevolkingsontwikkeling in Twenterand, zowel regionaal als landelijk gezien.

[5] *Uit: Adviesrapport "Elke regio telt!" (Rli, ROB en RVS), pag. 5-6*

Figuur 1: Spiraal van verschraling, uit: Adviesrapport ‘Elke regio telt!’

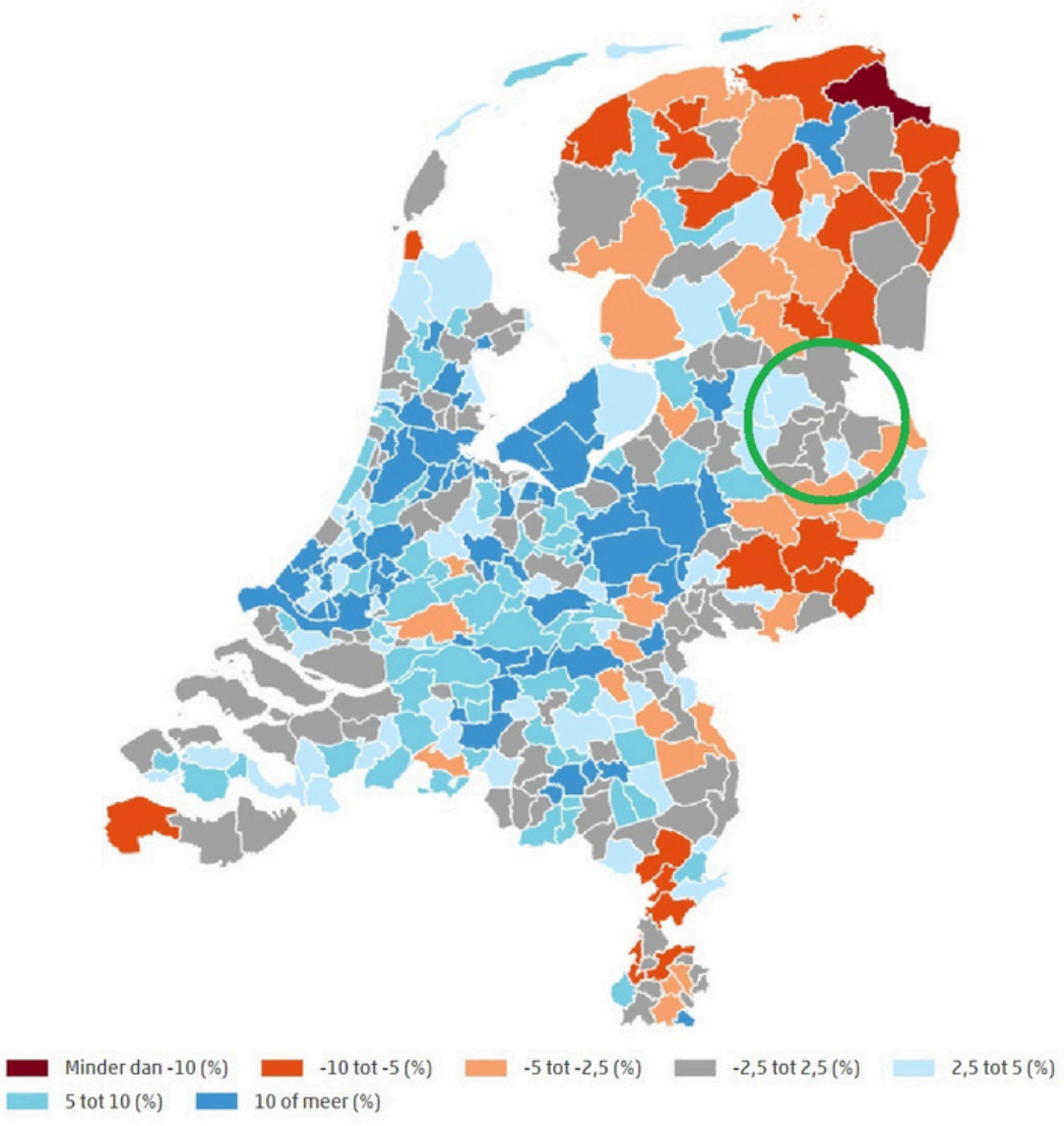

Bevolkingsontwikkelingen in Twenterand

Figuur 2 geeft de geprognotiseerde bevolkingsgroei tussen 2021 en 2035 in Nederland weer. Deze prognose laat zien dat voor het westen en het midden van het land een sterke bevolkingsgroei wordt verwacht tot 10% of meer. Daarentegen wordt in het noorden van Nederland en in delen van de Achterhoek, Limburg en Zeeland een bevolkingskrimp tot -10% verwacht. Tussen de groei- en krimpregio's in Nederland is de verwachting dat het verschil in bevolkingsontwikkeling van 2021 tot 2035 tot 20 procentpunt zal zijn.

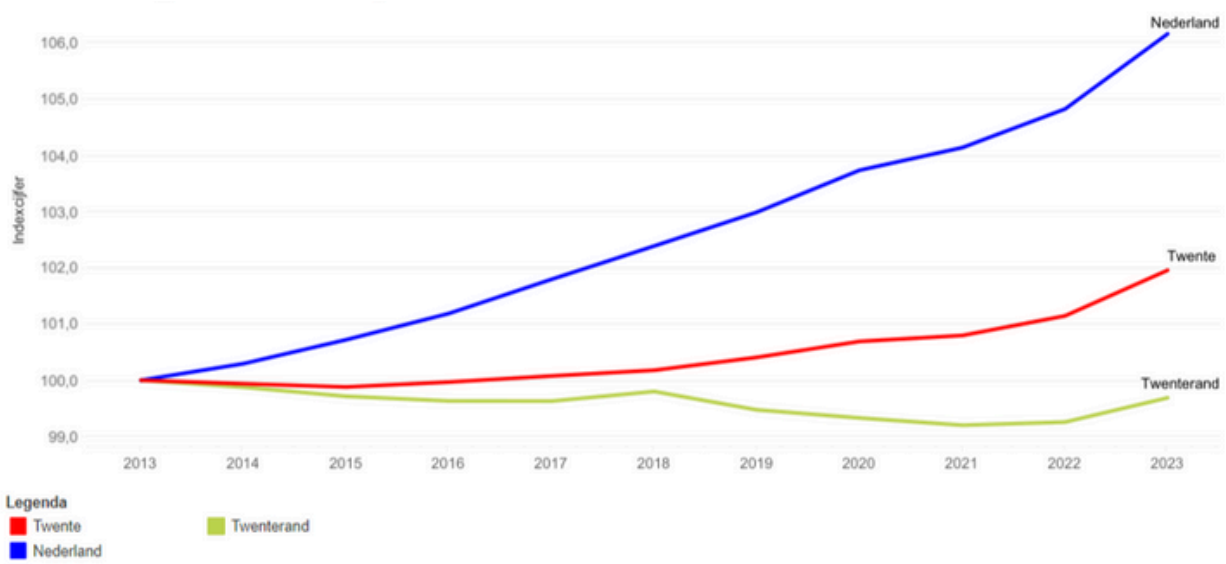
Ook is op dit kaartje te zien dat Twenterand midden tussen die groei- en krimpregio's ligt. Voor Twenterand en omliggende gemeenten wordt vooralsnog geen substantiële groei of krimp verwacht, maar je zou ook kunnen zeggen dat Twenterand tussen de krachtenvelden van groei- en krimpregio's in ligt. Er zijn groeikansen, maar ook dreigingen van een krimpscenario.

Figuur 2: Geprognotiseerde bevolkingsgroei Nederland tussen 2021 en 2035, CBS (2022)

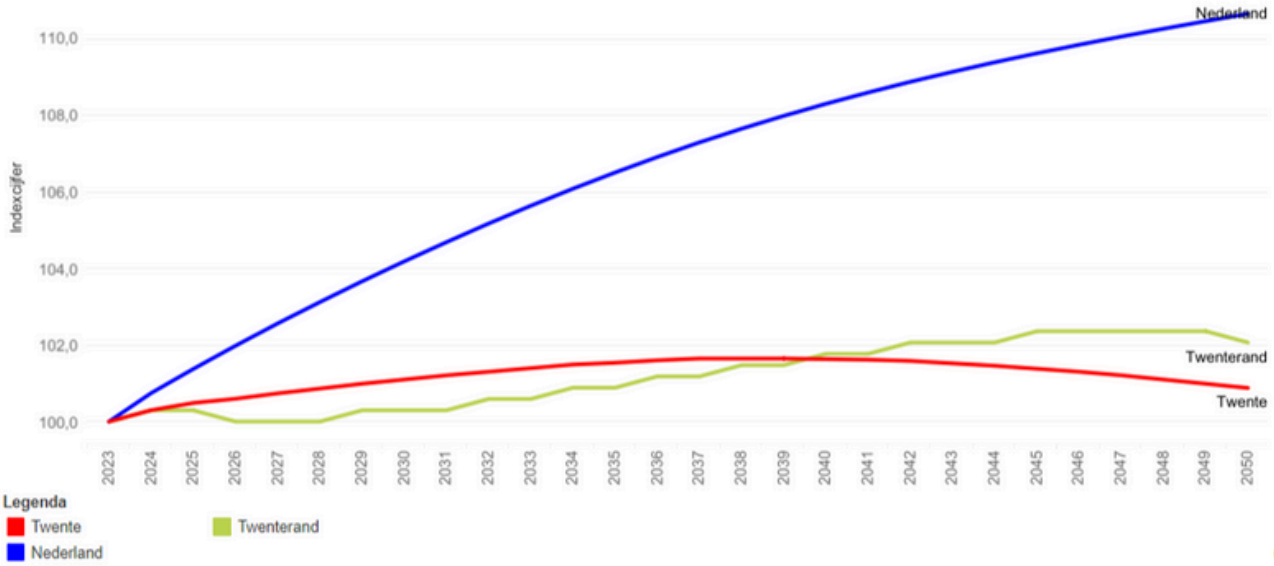
In een terugblik op de bevolkingsontwikkeling van de afgelopen 10 jaar zien we in figuur 3 dat Twenterand een kleine krimp heeft meegemaakt en inmiddels weer terug is op het niveau van 2013. Daarentegen heeft Nederland gemiddeld in dezelfde periode een bevolkingsgroei van 6% doorgemaakt en kende de regio Twente als geheel circa 2% bevolkingsgroei.

Figuur 3: Bevolkingsontwikkeling 2013 – 2023, CBS / PBL (2019)

Voor de komende 25 jaar tot 2050 is de verwachting dat de totale Nederlandse bevolking een sterke groei zal doormaken, zie figuur 4. Het is goed om daarbij te realiseren dat dit een gemiddelde, geprognotiseerde groei van Nederland is van zowel krimp- als groeiregio's. Daarbij zal de bevolkingsontwikkeling van Twenterand en de regio Twente naar verwachting sterk achterblijven. Over de gehele periode 2013-2050 is de verwachting voor Nederland gemiddeld: 17 % groei, Twente 2,4 % groei en Twenterand 1,6 % groei.

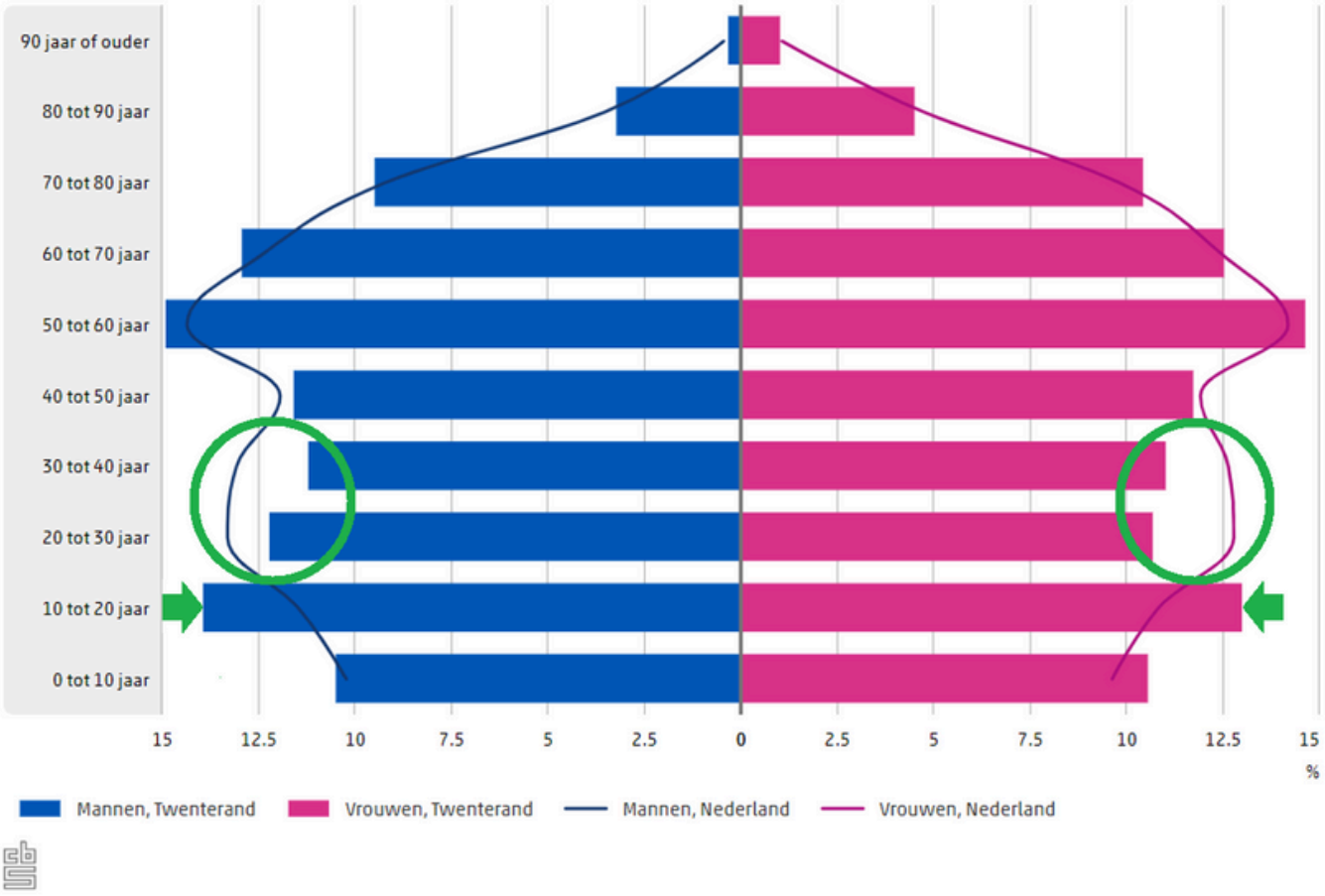
Figuur 4: Bevolkingsprognose 2023 – 2050, CBS / PBL (2019)

Er valt ook nog iets op aan de leeftijdsopbouw van de Twenterandse bevolking. Hiervoor wordt verwezen naar figuur 5. Per leeftijdscategorie is aangegeven met welk percentage deze bevolkingsgroep in Twenterand is vertegenwoordigd. De buitenste lijn is de gemiddelde leeftijdsopbouw van Nederland, de gekleurde balkjes geven de leeftijdsopbouw van Twenterand weer. De gemiddelde landelijke leeftijdsopbouw van de bevolking loopt redelijk gelijk met Twenterand. Wel zijn er onder de jongere generaties opvallende afwijkingen te zien. Het aandeel in de leeftijdscategorie 20 tot 40 jaar is in Twenterand lager dan het landelijk gemiddelde. Dit beeld is onlangs bevestigd door het rapport van Tellers en Benoemers dat in opdracht van de gemeente Twenterand is uitgevoerd ten behoeve van het programmaplan Wonen. In dit rapport staat dat de bevolkingskrimp in Twenterand vooral komt door de afname van het aantal jongeren en jonge gezinnen in Twenterand, ook wel ontgroening genoemd. De jongeren zijn wel in Twenterand opgegroeid, maar verlaten de gemeente als zij het huis uit gaan.

Tegelijkertijd zijn er ook kansen. Het aandeel 10- tot 20-jarigen is in Twenterand hoger dan het landelijk gemiddelde. Hier ligt dus een kans om het huidige tekort voor een deel te herstellen als de gemeente erin slaagt deze jongeren te behouden. Een andere kans is om jongeren die de gemeente de afgelopen jaren hebben verlaten weer terug te halen naar de plek waar zij zijn opgegroeid.

Figuur 5: Leeftijdsopbouw van Twenterand, CBS (2023)

Gezien deze ontwikkelingen is bekeken in hoeverre de ‘Spiraal van verschraling’ herkenbaar is voor Twenterand. Daarbij zijn de beschreven situaties in de buitenste ring van deze spiraal (zie figuur 1) helaas wel herkenbaar, al is het vaak niet dagelijks merkbaar.

Wel zien we dat de bevolking in Twenterand vergrijst, dat er onvoldoende huizen voor starters en senioren beschikbaar zijn, dat jonge gezinnen verhuizen, basisscholen minder leerlingen hebben en zorgvoorzieningen zoals huisartspraktijken onder druk staan. Daarmee kan de spiraal van verschraling voor de gemeente Twenterand en Twente als regio wellicht dienen als een goede waarschuwing. Er liggen groeikansen (zie figuur 2), maar het vergroten, versterken en in stand houden van het huidige voorzieningenniveau vraagt om inzet en gaat niet vanzelf!

Voldoende woningen

In het collegeprogramma is aangegeven dat Twenterand graag meer woningen wil bouwen vanwege onder andere de toenemende krapte op de woningmarkt en een toename aan eenpersoonshuishoudens. De ambitie is om minstens 1200 woningen te bouwen.

In het programmaplan woningbouw dat inmiddels door de raad is vastgesteld is opgenomen dat er 1.128 nieuw te bouwen woningen moeten komen en 60 bestaande woningen dienen te worden aangepast. Deze aantallen zijn berekend op basis van de lokale behoefte van de inwoners van Twenterand. Het uitgangspunt is daarbij “steady state”, een situatie waarbij de bevolking niet (sterk) krimpt of groeit, maar ongeveer gelijk blijft.

De geplande woningen zijn vooral nodig om de huishoudensverdunning op te vangen. Er zijn steeds meer éénpersoonshuishoudens, gezinssamenstellingen zijn in het algemeen kleiner dan vroeger en thuiswonende jongeren willen graag een eigen woning. De geplande nieuw te bouwen woningen zorgen naar verwachting dus niet voor extra inwoners.

Omdat er een grote behoefte bestaat om zo snel mogelijk aan de slag te gaan met het bouwen van woningen - en nog meer woningen om een zeer ambitieus en strategisch lange termijnplan vraagt - is besloten om een groeiscenario nog niet mee te nemen in het programmaplan woningbouw. Het vraagt om fundamentele keuzes: Wat voor gemeente wil je zijn?

Wat voor gemeente wil Twenterand zijn?

‘Steady state’ is daarmee voorlopig het uitgangspunt van de gemeente Twenterand als het gaat om woningbouw. Steady state is een situatie waarbij de bevolking niet (sterk) krimpt of groeit, maar ongeveer gelijk blijft. Dit impliceert dat alles bij het oude blijft en er een stabiele situatie ontstaat. Dit is waar, wanneer het om de bevolkingsomvang gaat. Maar alleen al de bevolkingssamenstelling zal in de komende jaren fundamenteel veranderen. Zo zal de vergrijzing in de komende decennia sterk toenemen.

De prognoses van de Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling (OESO) voorspellen dat ‘de grijze druk’ in Nederland toe zal nemen van 34,3 procent in 2020 naar 53,3 procent in 2050 en zelfs 62,2 procent in 2080.[6] De grijze druk wil zeggen het aantal 65-plussers als percentage van de beroepsbevolking, de 20- tot 64-jarigen.

Deze vergrijzing is grotendeels het gevolg van een toenemende levensverwachting en een dalend geboortecijfer. Gemiddeld maken ouderen meer gebruik van sociale voorzieningen en neemt met de leeftijd de kans op gezondheidsproblemen toe. Op gemeenteniveau leidt dit onder meer tot een grotere druk op WMO-voorzieningen, maar ook bijvoorbeeld op huisartspraktijken. Daarnaast leidt vergrijzing mogelijk tot toenemende krapte op de arbeidsmarkt en afname van de arbeidsproductiviteit, doordat een kleiner deel van de bevolking tot de beroepsbevolking kan worden gerekend. Met name in de dunbevolkte regio’s van Nederland is er het risico dat deze ontwikkelingen leiden tot de neerwaartse ‘spiraal van verschraling’, waardoor de leefbaarheid van dorpen en gemeenschappen onder druk komt te staan.

Met het oog op de Brede Welvaart waarbij een sterk voorzieningenniveau belangrijk is, is een ‘steady state’ van de bevolkingsomvang niet het beoogde doel. Vanuit dat perspectief ligt het voor de hand een zekere bevolkingsgroei na te streven en dan in het bijzonder gericht op de jongere generaties. Het doel is de spiraal de goede richting op te krijgen. Niet naar beneden, maar omhoog. Groei trekt namelijk ondernemers en investeerders aan. Hetzelfde geldt voor jonge gezinnen. Meer jonge gezinnen trekken andere jonge gezinnen aan.

Deze analyse wordt sterk gesteund door het rapport “Gematigde groei” van de Staatscommissie Demografische ontwikkelingen 2050. Dit rapport werd in januari 2024 gepubliceerd en kwam tot de conclusie dat een gematigde bevolkingsgroei het beste is voor het behoud van Brede Welvaart. Richard van Zwol, voorzitter van de staatscommissie noemt daarbij als belangrijke aanbeveling: “Door nu al te sturen op een gematigde groei van de bevolking richting 2050 worden schaarste aan voorzieningen en ongelijkheid tussen groepen in de samenleving zoveel mogelijk beperkt.”[7]

[6] Uit: Pensions at a glance, OESO (2021)
[7] Staatscommissie demografische ontwikkelingen 2050 (staatscommissie2050.nl)

Een strategische keuze voor gematigde bevolkingsgroei en in het bijzonder met aandacht voor het aantrekken van jongere generaties vraagt om een duidelijke positionering van de gemeente en zal richtinggevend zijn voor verschillende beleidsvelden.

> ***“Want groei trekt ondernemers en investeerders aan. Hetzelfde geldt voor jonge gezinnen. Meer jonge gezinnen trekken andere jonge gezinnen aan.”***

De Omgevingsvisie 2.0

Vanaf 1 januari 2027 moeten alle Nederlandse gemeenten beschikken over een Omgevingsvisie 2.0 ofwel nieuwe stijl. Alle andere visies die van invloed zijn op het ruimtelijk domein moeten hierin zijn verwerkt. Eigen sectorale visies die betrekking hebben op het ruimtelijk domein zoals we tot dusver gewend zijn, kunnen in de vorm van ‘bouwstenen’ als onderdeel van de integrale (omgevings)visie terugkomen.

Deze startnotitie, met de strategische keuze om in te zetten op gematigde bevolkingsgroei, geeft richting. Ze verschaft tussentijds duidelijkheid naar derden en voor de ambtelijke organisatie geeft de notitie legitimiteit dit spoor verder te onderzoeken. In een participatieplan schrijven we op hoe we inwoners, ondernemers, instellingen en verenigingen erbij gaan betrekken om uiteindelijk tot een concrete uitgewerkte Omgevingsvisie te komen.

Wet, visie, programma’s en plan

De verplichting tot de Omgevingsvisie ligt gelegen in de Omgevingswet die per 1 januari 2024 is ingegaan. De wisselwerking tussen de Omgevingsvisie, Omgevingsprogramma’s, het Omgevingsplan en de monitoring & evaluatie wordt het werkend stelsel genoemd. De Omgevingsvisie neemt hierin de functie in van de strategische visie voor de lange termijn. Als thema’s om nadere uitwerking vragen voor een kortere termijn komen deze terecht in Omgevingsprogramma’s. De ambities uit de Omgevingsvisie en de Omgevingsprogramma’s komen terecht in het Omgevingsplan waarin activiteiten en regels worden opgenomen die gelden voor de fysieke leefomgeving. Net als bij de Omgevingsvisie heeft iedere gemeente maar één Omgevingsplan. In het Omgevingsplan krijgen gemeenten grote lokale afwegingsruimte. Het is hier van belang om te voldoen aan de regel ‘evenwichtige toedeling van functies aan locaties’. Hiermee worden regels specifiek passend gemaakt voor de lokale behoeften van Twenterand. Op 1 januari 2032 moet het Omgevingsplan nieuwe stijl gereed zijn en moet alle ‘oude’ regelgeving vervangen zijn door ambitie gestuurde regels. Verder worden gemeenten verplicht meer aandacht te besteden aan monitoring en evaluatie. Om sturing op de Omgevingsvisie mogelijk te maken is het van belang om te meten hoe het staat met de voortgang van ambities zodat er bijgestuurd kan worden als dit nodig is.

Implementatie: dashboard en uitvoerbaarheid
Een goede visie laat zich vertalen naar een strategie en moet uiteindelijk leiden tot concrete acties. Omdat deze acties gericht werken aan een bepaald doel is het belangrijk de acties te kunnen monitoren en waar nodig bij te sturen.

Sturing kan om allerlei redenen wenselijk zijn. Misschien blijken de voorgenomen acties om goede redenen te laag of te hoog gegrepen of zijn er externe factoren in het spel die vragen om bijsturing. Niet in de eerste plaats om het strategisch doel te wijzigen, maar om via een andere weg alsnog het strategische doel te bereiken. En zeker, het is ook mogelijk dat de strategie om aanpassing vraagt, maar dat is fundamenteler en zal vermoedelijk om een herziening van de omgevingsvisie vragen. In elk geval is het van belang dat in het dashboard is opgenomen welke onderwerpen (perspectieven) van belang zijn om te monitoren. Welke ambities daarbij horen, met welk instrumenten de voortgang gemeten gaat worden (Kritische Prestatie Indicatoren), welke normen (Kritische Succes Factoren) daaraan gekoppeld worden en welke concrete activiteiten daarvoor nodig zijn. In de presentatie voor de raadsinformatiebijeenkomst van 28 maart jl. is door middel van een voorbeeld een idee gegeven hoe een dergelijk dasboard eruit zou kunnen zien.

Wat betreft de uitvoering zijn er vier perspectieven:

1. **Financieel:** voor de ontwikkeling van de omgevingsvisie en de omgevingswet is budget beschikbaar. Hier zal nader op worden in gegaan in het projectvoorstel Omgevingsvisie 2.0.

2. **Samenspel raad:** het vaststellen van de Omgevingsvisie is een raadsbevoegdheid. Daarom is het van belang dat er voor verdere uitwerking een goed samenspel tussen de raad en het college plaatsvindt. In het bijzonder dient er rekening gehouden te worden met de gemeenteraadsverkiezingen (maart 2026).

3. **Ambtelijk:** de uitwerking van een dergelijke visie vraagt om veel ambtelijke capaciteit, maar is in het kader van de Omgevingsvisie een wettelijke verplichting. Nader onderzoek en begeleiding door een extern adviesbureau zijn hierbij nodig, waarbij de inhoudelijke uitwerking zoveel mogelijk door eigen ambtenaren gebeurt. Dit om te waarborgen dat de nieuwe Omgevingsvisie zoveel mogelijk van Twenterand zelf zal zijn.

4. **Participatie:** het is duidelijk dat verdere uitwerking vraagt om betrokkenheid van met name ondernemers, instellingen en verenigingen. Dit moet geborgd worden in een concreet participatieplan.